
Regeling nationale EZK- en LNV-subsidies Geldend van 21-04-2021 t/m heden

§ 4.2.7. Missiegedreven Onderzoek, Ontwikkeling en Innovatie (MOOI)

Artikel 4.2.43. Begripsbepalingen

In deze paragraaf wordt verstaan onder:

MOOI-project: samenhangend geheel van activiteiten dat past binnen de in bijlage 4.2.6 opgenomen beschrijving, bestaande uit:

- a. industrieel onderzoek of experimentele ontwikkeling; of
- b. overige projectactiviteiten;

overige niet-economische projectactiviteiten van onderzoeksorganisaties: overige projectactiviteiten, onafhankelijk uitgevoerd door onderzoeksorganisaties en in de boekhouding van deze organisaties opgenomen als niet-economische activiteiten, bestaande uit de brede verspreiding van onderzoeksresultaten op een niet-exclusieve en niet-discriminerende basis;

overige projectactiviteiten: activiteiten die bijdragen aan het doel van een MOOI-project, niet zijnde fundamenteel onderzoek, industrieel onderzoek, experimentele ontwikkeling of een haalbaarheidsstudie;

vooraanmelding: vooraanmelding als bedoeld in artikel 21 van het besluit, die betrekking heeft op ten hoogste één subsidieaanvraag.

Artikel 4.2.44. Subsidieverstrekking

1. De minister verstrekt op aanvraag een subsidie aan een deelnemer in een samenwerkingsverband voor het uitvoeren van een MOOI-project.
2. Een samenwerkingsverband bevat ten minste drie ondernemingen die niet met elkaar in een groep verbonden zijn, en die voor zover het gaat om overige projectactiviteiten niet actief zijn in:
 - a. de sector visserij en aquacultuur;
 - b. de primaire productie van landbouwproducten; of
 - c. de sector verwerking en afzet van landbouwproducten in de gevallen, bedoeld in artikel 1, eerste lid, onder c, van de algemene de-minimisverordening.

Artikel 4.2.45. Hoogte subsidie

1. De subsidie bedraagt voor een MOOI-project:
 - a. voor zover deze betrekking heeft op industrieel onderzoek, experimentele ontwikkeling of overige projectactiviteiten die uitgevoerd worden door een onderneming:
 - 1°. 40% van de subsidiabele kosten indien de aanvrager een grote onderneming is en de subsidiabele kosten worden gemaakt en betaald door de grote onderneming;
 - 2°. 50% van de subsidiabele kosten indien de aanvrager een middelgrote onderneming is en de subsidiabele kosten worden gemaakt en betaald door de middelgrote onderneming;
 - 3°. 60% van de subsidiabele kosten indien de aanvrager een kleine onderneming is en de subsidiabele kosten worden gemaakt en betaald door de kleine onderneming;
 - b. 80% van de subsidiabele kosten, voor zover deze betrekking hebben op niet-economische activiteiten of op overige niet-economische projectactiviteiten van onderzoeksorganisaties.
2. De percentages, genoemd in het eerste lid, onderdeel a, worden verlaagd met 15 procentpunten indien niet voldaan wordt aan ten minste één van de voorwaarden, bedoeld in artikel 25, zesde lid, onderdeel b, onder i, aanhef en eerste of tweede streepje van de algemene groepsvrijstellingsverordening.

3. De subsidie bedraagt:
 - a. ten minste € 25.000 per deelnemer in het samenwerkingsverband; en
 - b. ten hoogste € 4.000.000 per MOOI-project.
4. In afwijking van het derde lid, onderdeel b, bedraagt de subsidie per MOOI-project dat valt onder 'onderdeel 3. Missie B Gebouwde Omgeving' van bijlage 4.2.6 ten hoogste € 7.000.000.
5. De subsidie voor overige projectactiviteiten bedraagt ten hoogste 5% van de totale subsidiabele kosten van het MOOI-project, en niet meer dan € 350.000 per MOOI-project.
6. Onverminderd het vijfde lid bedraagt de subsidie, voor zover het overige projectactiviteiten betreft die door een onderneming worden uitgevoerd, per onderneming in een samenwerkingsverband ten hoogste het bedrag, bedoeld in artikel 3, tweede lid, van de algemene de-minimisverordening.

Artikel 4.2.46. Subsidiabele kosten

1. Voor zover de projectactiviteiten bestaan uit industrieel onderzoek of experimentele ontwikkeling, bedoeld in artikel 4.2.45, eerste lid, onderdelen a en b, komen de kosten, bedoeld in artikel 25, derde lid, van de algemene groepsvrijstellingsverordening voor subsidie in aanmerking.
2. Voor subsidie komen niet in aanmerking de kosten voor activiteiten, voor zover eerder op grond van deze titel subsidie is verstrekt voor soortgelijke activiteiten.

Artikel 4.2.47. Verdeling van het subsidieplafond

De minister verdeelt het subsidieplafond op volgorde van rangschikking van de aanvragen.

Artikel 4.2.48. Realisatietermijn

De termijn, bedoeld in artikel 23, onderdeel b, van het besluit, is vier jaar.

Artikel 4.2.49. Afwijzingsgronden

De minister beslist afwijzend op een aanvraag indien:

- a. niet uiterlijk op 4 mei 2021 vóór 17.00 uur een vooraanmelding bij de Adviescommissie MOOI is ingediend;
- b. na toepassing van artikel 4.2.49a, eerste en tweede lid, minder dan 6 punten per criterium zijn toegekend;
- c. in geval aan een samenwerkingsverband een onderzoeksorganisatie deelneemt, de samenwerking tussen die onderzoeksorganisatie en de overige deelnemers in het samenwerkingsverband onvoldoende evenwichtig is, blijkend uit de omstandigheid dat de onderzoeksorganisatie meer dan 65 procent van de subsidiabele kosten maakt;
- d. de subsidiabele kosten minder dan € 2.000.000 bedragen;
- e. de aanvraag voor zover het overige projectactiviteiten betreft die worden uitgevoerd door ondernemingen, activiteiten bevat die direct verband houden met:
 - 1°. de omvang van de uitvoer naar andere lidstaten van de Europese Unie of derde landen;
 - 2°. het oprichten en exploiteren van een distributienet ten behoeve van de uitvoer; of
 - 3°. andere lopende uitgaven direct verband houdend met activiteiten op het gebied van uitvoer.

Artikel 4.2.49a. Rangschikkingscriteria

1. De minister kent aan een MOOI-project een hoger aantal punten toe naarmate:
 - a. het MOOI-project meer bijdraagt aan de doelstellingen van de subsidie, opgenomen in bijlage 4.2.6;
 - b. het MOOI-project vernieuwender is ten opzichte van de internationale stand van onderzoek of techniek en de Nederlandse kennispositie meer versterkt;
 - c. de slaagkans van de innovatie in de Nederlandse markt en maatschappij groter is;

- d. de kwaliteit van het MOOI-project beter is, blijkend uit de uitwerking van aanpak en methodiek, de omgang met risico's, de uitvoerbaarheid en de mate waarin de beschikbare middelen effectiever en efficiënter worden ingezet;
 - e. de kwaliteit van het samenwerkingsverband beter is, blijkend uit de samenstelling en de projectorganisatie.
2. De minister kent per onderdeel van het eerste lid ten minste één en ten hoogste tien punten toe.
 3. In afwijking van het tweede lid, kent de minister voor het eerste lid, onderdeel e:
 - a. 0,5 punt extra toe, indien ondernemingen meer dan 40 procent en ten hoogste 50 procent van de subsidiabele kosten dragen;
 - b. 1 punt extra toe, indien ondernemingen meer dan 50 procent van de subsidiabele kosten dragen.
 4. Voor de rangschikking wordt het aantal punten gegeven voor het eerste lid, onderdelen a en e, per onderdeel vermenigvuldigd met 25, het eerste lid, onderdelen b, c, en d, per onderdeel vermenigvuldigd met 16,67, en vervolgens opgeteld.
 5. De minister rangschikt de aanvragen waarop niet afwijzend is beslist hoger naarmate in totaal meer punten aan het project zijn toegekend.
 6. Geen subsidie wordt verleend voor een project dat lager is gerangschikt dan een soortgelijk project.

Artikel 4.2.49b. Adviescommissie

1. Er is een Adviescommissie MOOI die tot taak heeft de minister op zijn verzoek te adviseren omtrent de vooraanmelding, de afwijzingsgronden, bedoeld in artikel 23, aanhef en onderdelen d en e, van het besluit, en de rangschikkingscriteria, bedoeld in artikel 4.2.49a.
2. De commissie bestaat uit ten minste vier en ten hoogste veertig leden.
3. De voorzitter en de andere leden van de commissie worden door de minister voor een termijn van ten hoogste twee jaar benoemd.

Artikel 4.2.49c. Informatieverplichtingen

1. De vooraanmelding, bedoeld in artikel 4.2.49, onderdeel a, bevat ten minste een beknopte omschrijving van het beoogde MOOI-project waarin de volgende informatie wordt verstrekt:
 - a. de onderdelen van de in bijlage 4.2.6 opgenomen missie of missies waaraan het MOOI-project invulling beoogt te geven en de wijze waarop deze invulling wordt gegeven;
 - b. de met het MOOI-project beoogde resultaten per missie;
 - c. de beoogde uitvoerende partijen van het MOOI-project;
 - d. de verwachte totale kosten van het MOOI-project;
 - e. het subsidiebedrag dat naar verwachting nodig is om het MOOI-project te kunnen uitvoeren.
2. Onverminderd artikel 4.2.3, eerste en tweede lid, bevat een aanvraag om subsidie:
 - a. gegevens over de grootte van het bedrijf van de aanvrager, indien de aanvrager aanspraak wil maken op het percentage aan subsidie voor een kleine of middelgrote onderneming als bedoeld in artikel 4.2.45, eerste lid, onderdeel a, subonderdeel 2° of 3°;
 - b. voor zover het overige projectactiviteiten betreft die worden uitgevoerd door ondernemingen, een verklaring de-minimissteun van elke onderneming in het samenwerkingsverband die deze activiteiten uitvoert.
3. De aanvraag gaat vergezeld van:
 - a. het advies dat de adviescommissie MOOI op basis van de vooraanmelding heeft uitgebracht;

- b. een projectomschrijving van het MOOI-project dat ten minste de mijlpalen en go/no go momenten van het MOOI-project bevat, inclusief meetbare indicatoren;
- c. een financieringsplan;
- d. een beknopte beschrijving van de kennis, ervaring en capaciteiten van de bij de uitvoering van het MOOI-project betrokken personen, die relevant is om de kwaliteit van het samenwerkingsverband te kunnen beoordelen;
- e. een plan dat betrekking heeft op de wijze waarop de kennisverspreiding plaatsvindt;
- f. bewijsstukken waaruit de inbreng van alle afzonderlijke deelnemers in een samenwerkingsverband voor de uitvoering van het desbetreffende MOOI-project volgt.

Artikel 4.2.49d. Kennisverspreiding

Onverminderd artikel 4.2.2, tweede en derde lid, verstrekt de subsidieontvanger gedurende de looptijd van het MOOI-project jaarlijks een voortgangsrapportage die de minister kan gebruiken voor de openbare brede verspreiding van de niet-bedrijfsgevoelige kennis en informatie die met het project worden opgedaan.

Artikel 4.2.49e. Staatssteun

De subsidie, bedoeld in artikel 4.2.44, eerste lid, met uitzondering van de subsidie voor zover deze betrekking heeft op niet-economische activiteiten van onderzoeksorganisaties of overige niet-economische projectactiviteiten van onderzoeksorganisaties, bevat staatsteun en wordt gerechtvaardigd door:

- a. artikel 25 van de algemene groepsvrijstellingsverordening, voor zover de subsidie bestemd is voor industrieel onderzoek en experimentele ontwikkeling;
- b. de algemene de-minimisverordening, voor zover de subsidie bestemd is voor de overige projectactiviteiten die worden uitgevoerd door ondernemingen.

Regeling nationale EZK- en LNV-subsidies Geldend van 21-04-2021 t/m heden

Bijlage 4.2.6. behorende bij artikel 4.2.43 van de Regeling nationale EZ-subsidies

5. Missie A en C: Systemoplossingen inpassing grootschalige opwekking hernieuwbare elektriciteit (MOOI-SIGOHE)

Aanleiding

In het Klimaatakkoord is de visie geformuleerd voor een CO₂-emissieloos elektriciteitssysteem in Nederland in 2050, met als concreet tussendoel een reductie van 20,2 Mt CO₂-emissie t.o.v. 1990 in 2030. Bij het halen van deze doelstelling is een belangrijke rol weggelegd voor hernieuwbare elektriciteitsopwekking op zowel land als zee. De maatschappelijke opgave van het Klimaatakkoord stelt in alle sectoren hoge eisen aan het innovatievermogen van economie en samenleving. Dit vraagt om een innovatiebeleid dat uitgaat van integrale oplossingen in plaats van individuele product- of componentinnovaties. Dit vraagt ook om nieuwe multidisciplinaire samenwerkingsvormen waarin verschillende partijen uit de waardeketen met elkaar samenwerken en waarin vernieuwers en uitdagers, zoals mkb'ers, startups en scale-ups, een nadrukkelijke rol krijgen. Deze uitdagingen zijn ook potentiële aanjagers voor ons toekomstig verdienvermogen.

Het integreren van grootschalige zonnestroomsystemen en windparken in het elektriciteitssysteem is een uitdaging die essentieel is om de groei van hernieuwbare elektriciteitsproductie voort te zetten. Deze uitdaging vraagt om meer investeringen in de infrastructuur. Deels zullen deze investeringen nodig zijn om het bestaande energiesysteem op grote schaal aan te passen en uit te breiden. Daarnaast is het van belang dat het bestaande en nieuwe energiesysteem efficiënter (slimmer) benut gaat worden. De weersafhankelijke variabiliteit van zonne- en windenergie vraagt om een energiesysteem dat om kan gaan met de fluctuerende energieproductie, zowel op korte termijn (uur, dag, week) als langere termijn (seizoenen). Daarvoor is flexibel inzetbare capaciteit nodig bij zowel producenten als consumenten om de balans van vraag en aanbod te allen tijde te garanderen, en zodoende een hoge leveringszekerheid behouden. Naast flexibel inzetbare capaciteit, kan het energiesysteem ook efficiënter (slimmer) benut worden door bijvoorbeeld lokale hernieuwbare opwek ook in grotere mate lokaal te gebruiken, en zodoende het transport van energie te minimaliseren en het energiesysteem te ontlasten.

Deze subsidiemodule ondersteunt bedrijven en kennisinstellingen die samen willen investeren in meerjarig missiegedreven onderzoek en ontwikkeling. Deze bijlage richt zich specifiek op de programmatische afbakening van de missiegedreven onderzoek- en ontwikkelingsprojecten voor systemoplossingen voor de inpassing van grootschalige opwekking van hernieuwbare elektriciteit (SIGOHE).

Doelstelling

De doelstelling van deze subsidiemodule is het ontwikkelen van systemoplossingen die de inpasbaarheid en flexibiliteit in het energiesysteem vergroten van elektriciteitsopwekking van grootschalige zonnestroomsystemen en windparken voor verschillende toepassingsgebieden in Nederland. De innovaties dienen uiterlijk in 2030 tegen zo laag mogelijke maatschappelijke kosten hun eerste toepassing te hebben en, waar relevant, zoveel mogelijk bij te dragen aan een zo optimaal mogelijke integratie in de omgeving.

- Het concept 'systemoplossingen' duidt er op dat ontwikkelingen voor verschillende schakels, van opwek tot en met gebruik, in het energiesysteem in onderlinge samenhang opgepakt dienen te worden. De activiteiten binnen een voorstel dienen een samenhangend geheel te vormen en tot een gezamenlijk resultaat leiden.
- 'het vergroten van de inpasbaarheid en flexibiliteit in het energiesysteem' betreft zowel het

verbeteren van transport/aansluit problematiek van elektriciteitsopwekking en het vergroten van flexibiliteit aan de opwekkant (bijv. opslag en conversie) en de gebruikskant (bijv. afstemmen van energievraag en -aanbod tussen sectoren). Dit is nodig voor een toekomstgericht stabiel, betrouwbaar en veilig energiesysteem.

- Oplossingen dienen erop gericht te zijn om uiteindelijk toepasbaar te zijn voor ‘grootschalige’ zonnestroomsystemen en windparken van (gecombineerd) meer dan 1 MW aan vermogen met het potentieel van opschaling van de oplossing naar een marktomvang van >1 GW.
- Onder ‘toepassingsgebieden in Nederland’ voor opwek van elektriciteit wordt verstaan: zon op grote daken, zon in landschap, zon op water, zon op infra en wind op zowel land en zee. Bij toepassingsgebieden voor gebruik van energie in Nederland moet voornamelijk gedacht worden aan industrie of andere grote energiegebruikers.
- ‘zo laag mogelijke maatschappelijke kosten’ richt zich op kostenreductie in de brede zin. Het betreft dus niet alleen de bedrijfseconomische kosten en opbrengsten van de energieopwekking zelf, maar ook de effecten in positieve of negatieve zin op de systeemkosten van het energiesysteem (zoals de kosten voor het net op zee of systeemdiensten) en de ruimtelijke effecten (waaronder ecologie en effecten op andere medegebruikers).
- Onder het begrip ‘eerste toepassing’ wordt verstaan het demonstreren van de oplossing in een operationele commerciële omgeving. Hierbij gaat het nog niet om grootschalige uitrol van de innovatie maar om bijvoorbeeld het implementeren van de innovatie binnen een gedeelte van een wind- of zonnestroompark, industriegebied of andere relevante omgeving.
- Onder het begrip ‘optimale integratie in de omgeving’ wordt verstaan het ruimtelijk mogelijk maken van de systeemoplossingen voor de inpassingen van grootschalige opwek op een dusdanige wijze dat voor deze aanpassing een breed draagvlak in de maatschappij is. Hierbij gaat het ook om het integreren van technische- en niet technische aspecten. Deze zaken worden onder andere meegenomen in de beoordeling van het rangschikkingscriterium ‘Slaagkans in de Nederlandse markt en maatschappij’.

Een voorstel kan alleen voldoende scoren op het rangschikkingscriterium ‘Bijdrage aan de doelstelling’ als de oplossing de schakel ‘grootschalige opwekking van hernieuwbare elektriciteit’ plus minimaal één van de drie andere schakels in het energiesysteem omvat. De drie schakels in het energiesysteem naast ‘grootschalige opwekking van hernieuwbare elektriciteit’ zijn: 1) transport/distributie, 2) opslag/conversie en 3) gebruik. Daarnaast dient een voorstel aandacht te besteden aan de gevolgen van de oplossing(en) op de overige schakels die niet direct omvat worden. Het is van belang dat oplossingen zorg dragen voor de betrouwbaarheid, leveringszekerheid en veiligheid van het energiesysteem, zodat deze (minimaal) gehandhaafd blijven op het huidige niveau. De activiteiten binnen een voorstel dienen gericht te zijn om tijdens de looptijd al (de eerste generaties van) producten, processen of diensten op te leveren.

Reikwijdte

Voorstellen in de zin van onderdeel ‘systeemoplossingen inpassing grootschalige opwekking hernieuwbare elektriciteit’ binnen de subsidiemodule MOOI omvatten niet:

- projecten die zich richten op de ontwikkeling van slimme energiediensten en kleine zonnestroomsystemen (<1MWp) voor woningen en kleine gebouwen;
- projecten die de innovatiethema’s ‘next generation windturbine technologie’ en ‘market system’ betreffen uit MMIP 1;
- de bouw van duurzame schepen. Dit valt onder de reikwijdte van titel 3.19 Duurzame innovatieve scheepsbouw van de Regeling nationale EZK- en LNV-subsidies;
- overige oplossingen om elektriciteit uit duurzame bronnen op land of zee op te wekken;
- projecten die zich primair richten op kostprijsreductie, waarbij toepassing uiterlijk in 2030 aannemelijk is en de kostenvoordelen aannemelijk te maken zijn op basis van vooronderzoek en realistische aannames; deze vallen onder de reikwijdte van paragraaf 4.2.3 Hernieuwbare energie van de Regeling nationale EZK- en LNV-subsidies;
- fundamenteel onderzoek (ook hiervoor zijn andere financieringsvormen, zoals NWO/NWA, Europese middelen, PPS-toeslag).

Kennis- en innovatievragen

Om te komen tot een systeemoplossing moeten meerdere kennis- en innovatievragen beantwoord worden. Hieronder staan enkele indicatieve kennis- en innovatievragen ter inspiratie (niet limitatief). Zoals in de doelstelling is vermeld, dienen de kennis- en innovatievragen de schakel 'grootschalige opwekking van hernieuwbare elektriciteit' plus minimaal één van de drie overige schakels van het energiesysteem te omvatten.

- Onderzoek naar en ontwikkeling van schakel-hubs, conversie-hubs en energieopslag-hubs, zoals bijvoorbeeld een energie-eiland. Daarnaast kunnen eilanden een logistieke functie hebben voor installatie en onderhoud voor windparken, en mogelijk ook voor andere gebruikers van de Noordzee.
- Onderzoek naar en ontwikkeling van het creëren van flexibiliteit in de windparken en de mogelijkheden voor offshore systeemintegratie in de vorm van energieverbruik, energieconversie dicht bij de bron.
- Onderzoek naar en ontwikkeling van ('meshed') offshore HVAC en HVDC elektriciteitssystemen, rekening houdend met interconnectors, Power Quality verbeteringen, offshore multi-terminal installaties en multi-energiehubs, en offshore waterstofproductie.
- Onderzoek naar en ontwikkeling van geïntegreerde businesscases van opwekking en afname door de industrie. Daarbij kan ook worden gedacht aan ondersteuning van het elektriciteitsnet door het leveren van ancillary services.
- Onderzoek naar en ontwikkeling van het flexibel opereren (demand-response) van elektrische/elektrisch-gedreven industriële processen en de koppeling met energieopwekking.
- Onderzoek naar en ontwikkeling van verbeterde integratie van elektrolyzers in een energiesysteem gevoed door hernieuwbare elektriciteit.
- Onderzoek naar en ontwikkeling van elektriciteitsopslag in de vorm van chemicaliën.
- Onderzoek naar en ontwikkeling van ketenintegratie van hernieuwbare elektriciteitsproductie en de productie van synthetische brandstoffen.
- Onderzoek naar en ontwikkeling van producten en concepten om uitgestelde levering bij hernieuwbare elektriciteitsproductie technisch, financieel en juridisch mogelijk te maken
- Onderzoek naar en ontwikkeling van het vergroten, ontsluiten en inzetten van flexibiliteit van wind- en zonnestroomparken voor verschillende doelen. Zoals het verkleinen van de netaansluiting, het verhogen van de baseload, het voorkomen of verminderen van congestie en/of het voorkomen van onbalans.
- Onderzoek naar en ontwikkelen van energieconversie van hernieuwbaar opgewekte elektriciteit. Hoe kan conversie van hernieuwbaar opgewekte elektriciteit naar warmte (Power-to-Heat) of naar waterstof (Power-to-Hydrogen) gebruikt worden om de grootschalige afnemers in de gebouwde omgeving of industrie van energie te voorzien? Hoe kunnen zekerheden en garanties over de beschikbaarheid gegeven worden?

Overige projectactiviteiten

Naast de hiervoor beschreven onderzoeks- en ontwikkelingsactiviteiten zijn ook overige activiteiten subsidiabel die bijdragen aan de doelstelling van de subsidiemodule. Voor de definitie van overige projectactiviteiten zie artikel 4.2.43. Voor de slaagkans van de innovatie kan bijvoorbeeld gedacht worden aan:

- *Participatie van omwonenden en belanghebbenden*

Het gaat daarbij onder andere om het vroegtijdig betrekken van alle belanghebbenden (participatie), eigenaarschap vormgegeven in coöperatieve vormen, en de acceptatie van nieuwe (systeem)oplossingen en nieuwe vormen van marktordening (circulair).

- *Voorsorteren op marktintroductie*

Om de marktintroductie te versnellen kunnen activiteiten worden ontplooid zoals het opzetten van maatwerkproposities, het inrichten van (nieuwe) verkoopkanalen de ontwikkeling van digitale (visuele) technieken om het koop- of ontwerpproces te ondersteunen. Ook kan het van belang zijn om, na de onderzoeks- en ontwikkelingsactiviteiten, te werken aan nadere validatie van producten en diensten op grotere schaal, zodat de kwaliteit van innovaties wordt geborgd en goed over het voetlicht komt.

- *Kennisintegratie en -disseminatie*

Bij kennisintegratie en -disseminatie gaat het om integratie- en disseminatie-activiteiten van de binnen het project opgedane kennis. Het gaat hierbij niet alleen om technisch-economische kennis maar ook opgedane kennis en ervaring met de juridische randvoorwaarden waaronder de ontwikkelde producten of diensten functioneren. Zo kan toekomstige wet- en regelgeving ten dienste staan aan de benodigde producten en diensten. Denk daarbij aan het organiseren van interactieve bijeenkomsten, het schrijven van publicaties voor een congres en/of andere activiteiten ten behoeve van de disseminatie van de binnen het project opgedane maatschappelijke kennis en ervaring.

- *Scholing- en opleidingsactiviteiten*

Bij scholing- en opleidingsactiviteiten gaat het om activiteiten ten behoeve van de competentieontwikkeling van mensen - zowel in het onderwijs als in het werk. Dit zou onder meer kunnen via learning communities: samenwerkingsverbanden van onderwijsinstututen, kennisinstellingen en bedrijven die werken aan innovatie gedreven oplossingen (zoals centers of expertise en centra voor innovatief vakmanschap).

Overige niet-economische projectactiviteiten

Als overige niet-economische activiteiten voor onderzoeksorganisaties komt alleen de brede verspreiding van onderzoeksresultaten op een niet-exclusieve en niet-discriminerende basis in aanmerking voor subsidie. Andere overige projectactiviteiten kwalificeren als economisch van aard.